

Uredništvo:
Maribor, Koroška c. 5

Brezplačna priloga „Slov. Gospodarja“

Upravništvo:
Maribor, Koroška c. 5

H. C.

Odhajajo in se vračajo.

Veliko zlo. Ljudje bežijo z rodne grude v mesta, v fabrike, v industrijska središča. Množice je omamila sijaj mestnega šuma, brezštevilnih zabavišč in gledališč. Pa je v družbo udarila posledica nepravilnih temeljev, na katerih so pametnjaki iz preteklosti zgradili države in družbo; in udarila je tudi v množice naših, ki so pobegnili z rodne zemlje mestnemu varljivemu sijaju in blesku nasproti. Prihaja pa čezdalje jasnejše spoznanje: da je naša rodni grudi boljše; da so tu najmanjše žrtve in največ prizanašanja, ki ga je zunaj v tujem svetu tako malo. V zadnjih letih pada število beguncev z rodne grude. Tako se je v letu 1931 izselilo v prekomorske kraje iz naše države 4808 oseb, dočim se jih je izselilo v letu 1930 13.560, torej je število izseljencev padlo v preteklem letu za 64 in pol odstotkov. Zanimivo je, da pripada 1598 izseljencev kmečkemu stanu, 890 pa je kvalificiranih in 872 nekvalificiranih delavcev. Le 3813 od teh je imelo zjamčen zaslužek v deželi vselitve. In ostali...? Ubogi naš rod...! Toda prihaja spoznanje. Vračajo se množice v domovino. Domovina je kakor zdravje... Skoraj pettisoč duš se je preselilo preko morja v preteklem letu; 8089 se jih je vrnilo. Skoraj dvakrat toliko; od teh je 507 Slovencev, ki so se vrnili v naročje matere Slovenije.

Pa gredo ter se izgublajo tudi v drugih evropskih deželah. 10.560 duš je zapustilo v preteklem letu našo državo ter se izselilo v industrijska središča Francije, Nemčije, Romunije, Turčije, Avstrije, Grčije, Čehoslovaške ter drugih evropskih držav; od teh 10.560 delavcev jih je bilo 4032 slovenskega rodu in krvi. Naši ljudje tonejo in mro v tujini. Največ jih je med njimi, ki so kmetskega porekla, ki so sinovi poštenih slovenskih kmetov staršev. In vidijo, da je zlo tudi drugod in da je pri očetu, materi, bratih in sestrah najboljše. Važno je oznanilo in sporočilo, ki prihaja v teh težkih dneh slovenski kmeti in delavski mladini. Mnogi so bili, ki so šli v tujino in ki so imeli celo od nekod zjamčen zaslužek. Potem pa so spoznali, da so bili varani, da je vse preč...

Težko je ponekod v tej in oni družini; veliko otrok, malo zemlje, malo repov v hlevu. Kam z odraslimi dekleti, kam z odraslimi sinovi? V mesto..., v tujino...? V mestu in tujini prežijo propasti in nevarnosti življenja, doma pa je lepo in varno. Najlepša rešitev je ta, da vsi skupaj ostanejo, bratje in sestre, da se med seboj razumejo in ljubijo ter v medsebojnih vezeh prijateljstva in medsebojnega spoštovanja morda skromno, toda pošteno živijo. Kjer pa ni kruha za vse, tam pa naj občinski velmožje skupaj pridejo in naj oskrbijo v domači občini ali fari tem sinovom in hčeram delo in zaslužek. To je velika socialna in ljudska naloga naših slovenskih velmož. Danes ni več težko dopovedati mladini, da je ves tisti mestni in velomestni sijaj varljiva omama in prevara in da se za to dozdevno blestečnostjo mestnega življenja skriva gorje, da je pošteno delo in dobra oskrba veliko več vredna kakor krvavo žuljave roke in siromaštvo. Slovensko delovno mladino

je treba do zadnjega in do najskrajnejših meja ohraniti slovenski zemlji in slovenskemu rodu. Tukaj so nove naloge in nove dolžnosti naših velmož na deželi. Če je dovolj kruha pri hiši, potem naj ima poleg ene dekletke mesto še druga, poleg enega ali dveh hlapcev pa še drugi ali tretji. Živimo vsi skupaj, kolikor možno; morda bo to življenje skromnejše, morda naporji za poedine delovne moči radi pritegnitve novih delovnih moči manjši; toda vse to zahteva novi čas, zahteva glas, ki gre preko zemlje slovenske in ki pretresa naš življenj in naš rod: ohranimo svojo mladino zemlji, narodu in cerkvi. Valovan

Na tekmovališču.

Prosvetne tekme. Treba je pravilno pojmovati njih pomen za izobrazbo ter veselje do učenja za našo fantovsko mladino. Koliko požrtvovalnosti je treba in volje, da se fant, ko je preko dneva od zore do mraka delal na polju in domačiji svoji, odloči za pripravo pri tekmah duha in znanja. Mladina, ki bo veliko vedela in ki bo izvežbana v vseh potrebnih življenjskih veščinah, bo z lahkoto kos svoji življenjski nalogi in bo vedno na svojem mestu. Mi ne smemo vzgajati površne mladine, ker bodo sicer zle posledice usodno udarile na ves narod nazaj. Kaj naj bi pred Bogom in ljudmi predstavljala mladina, ki ne pride v svojem prostem in neprostem času preko pijančevanja, kvartanja in podobnega? Takšne mladine ne potrebuje narod, ker ji je škodljiva, ker je kakor velik tvor na narodnem telesu. Doba učenja in bogatenja duha, sposobnosti in drugih vrlin, se ne zaključuje z dovršitvijo osnovne šole, ampak se nadaljuje in bi se morala nadaljevati vse življenje. Zato je zares hvalevredno, da so se za fantovske krožke naših prosvetnih društev uvedle prosvetne tekme, kjer naj fantje pokažejo svoje znanje in druge veščine. Letošnje tekme so tu ter so se ponekod že vršile in to z zelo lepim in zadovoljivim uspehom.

Celo zimo, noter do pozne pomladi, so se pripravljali člani fantovskih odsekov na tekme. Redni tedenski sestanki, na katerih se je obdelala tekmovalna snov, ki pa je bila precej obilna (papeževa okrožnica o obnovi socialnega reda po evangeljskih načelih, krajevno zadružništvo, poznanje organizacije in poslovnika, prosta tvarina), vse to je usposobilo naše fante, da so se pri tekmah vkljub temu, da so nekateri tekmovali prvič, še precej dobro odrezali. Prvo je izvedlo tekme dne 22. maja mariborsko okrožje, katero razvija izmed vseh največjo delavnost. Tekmovali so štirje odseki. Rezultat tekem je bil sledeči: Odseka Št. Peter in Št. Janž na Dravskem polju sta dosegla 77% dosegljivih točk, odsek Kamnica 76%, odsek Hoče pa 73% dosegljivih točk. V nedeljo, dne 12. junija sta se na tekmovališču spoprijela odseka Sv. Trojica v Slov. goricah in Sv. Benedikt iz šentlenartskega okrožja. Prvenstvo v tem okrožju je odnesel trojiški odsek, ki si je priboril 80% dosegljivih točk, benediški odsek je dosegel 75%. Poljubno snov so si odseki izbrali kaj različno, n. pr.: Dr. Vatovčev: »Boljševizem«, Vesenjako: »Kako gospodarji Jugoslavija«, dr. Hohnječev: »Sodobne na-

loge ljudske prosvete«, šentpeterski odsek pa je precej temeljito obdelal sadjarstvo.

Te tekme morajo biti vzpodbuda tudi za druge fantovske krožke, da se pripravijo dobro, če se že niso, in da dajo javnega dokaza svoji pridnosti, sposobnosti in naravni bistrini. Kje naj sicer fantje pokažejo, kaj premorejo, kaj znajo in za čim težijo. Fantje, sledite, pripravite se in nastopite na tekmovališču.

Nazaj v planinski raj . . .

(Povest o boli slovenskega človeka.)

VII.

(Dalje.)

Bilo je v soboto proti poldnevu, ko je gospod Lojze pred zaključkom dela šel skozi tvorniške prostore in skladišča ter opominjal delavce, naj nikdo ne gre domov, ko se bo delo zaključilo, ampak naj vsi ostanejo v tovarni ter se zberemo na tovarniškem dvorišču. Rdeč je v obrazu gospod Lojze; od jeze ali česa? Delavci dvigajo poglede navzgor, prisluhnejo Lojzetovim besedam in tiho nadaljujejo svoje delo. Edino starejša ženska se oglasi tam iz kota: »Čemu zopet to? Mar zopet kakšno zborovanje? Kako dolgo bo to trajalo, kaj? Trije otroci me čakajo doma in hočejo jesti.« Lojze se vznemiri, ko začuti v teh besedah odpor. »Kaj misliš, stara; repo pripravi otrokom že preje doma in ječmenje kave, da bo deca imela kaj jesti. Zborovanje pa je zato, ker pač je. Kaj to tebe briga? Zraven moraš kakor vsakdo drugi. Razumeš?« Tako je zagodrnjal Lojze in tista ženska je utihnila. Lojze nadaljuje svojo pot skozi tvorniške prostore in skladišča. On nadzoruje delo; toda danes nima veliko časa za ta svoj posel. Drugam so blodile njegove misli . . . Tam v drugem koncu dvorišča stoji Tončka ter se razgovarja z neko delavko. Tukaj bi imel sicer ostri Lojze dovolj prilike, da bi napravil red ter obe klepetavki razgnal. Sicer jo je mahnil proti tistemu koncu dvorišča; toda zaustavil se je pri Tončki ter tiho spregovoril: »Najlepša v tovarni; kako prijetna si in prikupna.« Tončka se zasmee in odgovarja: »Tako zelo sem vam všeč?« Lojze pripomni: »Torej ob enih Tončka? Ostanesh tudi tukaj; saj veš; v dvorišču se zberemo vsi.«

»Kaj bo? Nemara stavka?«

»Kako moreš tako govoriti; porazgovorili se bomo pač ter skušali doseči, da bo vsakemu izmed nas boljše življenje. Do enih pa delamo kakor da bi ničesar ne bilo.« Potem se približa Lojze Mihi in Martinu, ki sta vedno opravljala skupaj svoje delo. Ravno kar sta bila zaposlena z dviganjem težkega zaboja na voz. Mišice na njunih rokah so napete, pesti nalikujejo železnim kleščam. Kakor stroja delata in ne zineta besede. Ko se jima posreči, da dvigneta zabojo, tedaj začuti Lojze pred njima nek občutek kakor spoštovanje. Čudi se, koliko moči in sile tiči v takšni kmečki roki. Nekako mimogrede jima pripoveduje: »Ob enih ostanita tu; na dvorišču pridejo vsi skupaj. Ne sme nikdo manjkati.« Martin in Miha dvigneta glavi ter molče nadaljujeta svoj posel z razmestitvijo zabojev. Ko je delo pri kraju, si brišeta oznojni čeli in tedaj meni Martin: »Bodo že kaj pravega skuhali; stavkati hočejo. Naj samo pazijo, da se pri vroči juhi nikdo ne opeče.«

Ob enih je. Delavci so se zbrali na dvorišču. Vsi so prišli. Lojze je bil pripravil nek zabojo. Nanj stopi in prične govoriti. Govori o bedi, ki je prišla in ki nōče imeti ne konca ne kraja. Delavci sami so pripomogli k razmahu podjetja, od česar sedaj ničesar nimajo. Edino sami si lahko pomagajo, drugi jim nihče ne bo. Končal je in stopil z zaboja. V nemškem jeziku je govoril Lojze. Bil je sicer sin kmečkih staršev iz Gornje Poljskave; toda v rani mladosti je prišel v mesto, kjer se je navzel tujega duha in tujega jezika. Tudi delavci so bili malodane vsi slovenskega rodu. Večinoma so bili doma iz Slovenskih goric, Dravske doline, Ptujskega polja, pa tudi iz Savinjske doline. Šli so za kruhom v mesto . . . V družini so še govorili v materinščini; toda v tovarni je bila govorica pretežno nemška. Le Martin in Miha sta bila tako dosledna in zavedna, da nista spregovorila drugače kakor v materinščini z nikomer, o katerem sta vedela, da je Slovenec po rodu in krvi. Zbirali so se slovenski delavci, iz kmetov doma, v nekih družtvih. Socijalni demokrati so jim pravili. Pa je žal v vseh teh družtvih prevladovala izključno nemščina. Martin in Miha pa sta bila dru-

gačnega kova: samosvoja, odločna Slovenca, poštena v delu in bistvu. In Lojze? Znal si je pomagati in postal voditelj tovarniških delavcev v Mariboru. Toda že izdavna je bil zatajil svoj materni jezik in svojo kri. Nič čudnega ni, če je začutil v Martinu in Mihi svoja najnevarnejša nasprotnika. Toda trpel ju je — radi Tončke.

Po Lojzetu je govoril še neki neznanec, ki ga ni nikdo od navzočih delavcev poznal. Ostre in hujskajoče so bile njegove besede, tako, da so koj ob zaključku njegovega govora pretresli ozračje klici: »Stavkajmo, stavkajmo!«

Martin in Miha sta stala še dolgo po zaključku zborovanja kakor ukopana na svojem mestu. Tedaj se približa Tončka.

»Kaj praviš, Martin; stavko imamo. Ali bo sedaj boljše?«

»Boljše? Kaj boljše? Zaslužek smo imeli in kaj jesti. Ni bilo najboljše, toda bilo je. Lahko pa bo še slabše kakor je.«

»Sedaj smo pač že tako daleč, da moramo stavkati. Ti ne moreš ničesar napraviti, jaz tudi ne. Stavkali bomo pač.«

»Ne bomo stavkali; ti lahko storiš, kar hočeš. Mene plačajo, da storim svoje delo. V pondeljek grem na delo kakor navadno. Za mene ni nobene stavke. Vse mora imeti svoj red.«

»Toda Lojze . . . Pomisli.«

»Lojze se mene nič ne tiče. On ima paziti, da se dela in ne, da se ne dela. Sedaj pa pojdi domov k otrokom. Jaz pridem malo pozneje domov.«

(Dalje sledi.)

Petančič Davorin:

Oder in igra.

(Dalje.)

3. Izbira iger.

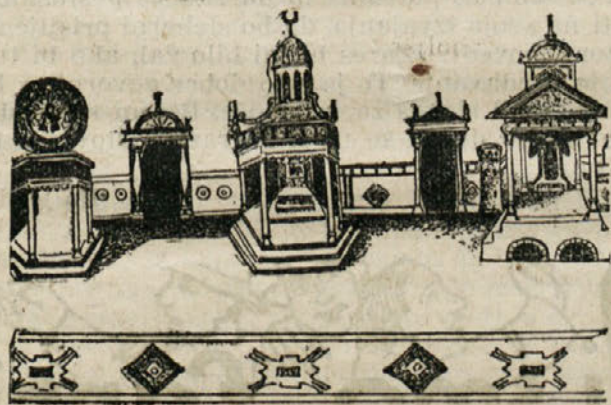
Največ se greši v izbiri iger. Prav nekulturno delo je, če se igrajo na mnogih odrih še danes stare, prazne, ljubezenske komedije. Ne vem, na kolikih odrih so zadnje čase igrali komedijo »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Upajmo, da so naša društva v tem bolj izbirčna. Smotrne izbire namreč tudi tu ni. Kako redka so društva, ki bi imela za celo leto naprej načrt pred seboj. Navadno vzamejo to, kar jim pride prvo v roke. Najhujše pa je dejstvo, da ne rastejo v igri po kvaliteti oderskih del. Ko se je ustanovil dramatski odsek, so začeli s kratkimi, igralsko, uprizoritveno in še vsebinsko lahкими deli. Prav. Potem so se v prihodnjih letih toliko dvignili igralci sami in se je dvignilo tudi razumevanje in zanimanje občinstva, da so se poskusili z večjimi, morda vsebinsko tudi globljimi ustvaritvami. Lepo. Če pa ljudje niso povsem razumeli njihovega truda, kar bi kazal, recimo, manjši obisk, pa obupajo in gredo nazaj. To pa ni več dobro. Na poti je treba vztrajati, sebe najprej vzgojiti; ljudje bodo sledili počasi. Moramo iti preko vseh težav in predsodkov in težiti za glavnim ciljem: spoznavanje duhovnih vrednot in dvig srčne kulture.

Naredimo si program! Vsako leto hočemo napredovati. Na program, moramo misliti po zimi. Vedeti moramo določ-

no, kaj bomo v bodočem letu igrali. Ne delajmo tako: Sklene se na seji, da bo ta in ta dan igra. Vprašanje je, kaj hočemo uprizoriti. Poišče se hitro kaj pripravnega, nato slede vaje in prireditve ni konec. Ne tako! Temveč: Na obnem zboru se naredi program dela za bodoče leto. In ta in ta dela se predlagajo. Dobro. Preberemo jih, ne, preštudiramo in potem povemo svoje mnenje: težko, neuprizorljivo itd. Na ljudi ne smemo gledati, kajti ljudje mnogokrat hočejo samo zabave, igra pa mora nuditi več. Duhovne lepote je treba ljudem mnogokrat vsiliti ali skrivaj podtakniti. Tako na odru: na zunaj mora biti vse vabljivo, priprosto, včasih zabavno, pridigovati se ne sme. Gledalec najde sam, kar hoče igra povedati. In koliko lahko pove! Če ne pove nič prav, potem je bila igra slaba ali pa so jo slabo podali, obakrat pa je krivda na igralski strani: oni so si delo izbrali. To je ena točka, s katere moramo presojsati dela, ko izbiramo. Izluščiti moramo osnovno misel (jedro) in ga presoditi ali je zdravo ali ne. Če ni, potem moramo delo zavreči, četudi je morda zunanje, oblikovno, mojstrsko dovršeno. Drugič moramo pregledati obliko (gibanje, prizor, govor itd.), v katero je avtor položil osnovno idejo. Tudi pri oceni oblike moramo biti neizprosni. Upoštevati pa moramo troje: 1. osnovna misel naj bo izražena tako, da jo bo mogel gledalec razbrati, brez napora, če bodo igralci storili vse. 2. Oblika mora biti lepa (to je zahteva nauka o lepoti, ki ga imenujemo estetika. 3. Oblika mora biti v skladu z zakoni pravosti (etiko).

Delo bomo izbrali torej takrat, kadar bo imelo neko osnovno misel (jedro) in bo ta zdrava, in bo po obliki umetniško. Upoštevati pa moramo še vse druge okolščine.

(Dalje sledi.)

Oder v Valenciennes na Francoskem, kjer so že v letu 1547 prirejali pasijonske igre.

Smreka nosi srečo.

(Dalje.)

V kratkih besedah so se zmenili vse potrebno. Očeta sta se pobotala za pisma in doto, mati je zahtevala, da se odloži poroka vsaj do jeseni; Minka pa je v svoji dekliški sramežljivosti prisila, naj se ta zaroka drži še prikrita.

Ko je prišla Minka v kuhinjo vsa razžarjena v lica, jo je vprašala Mica:

»Otrok, ali nas kmalu zapustiš?«

»Ne še, vsaj do svetega Martina ne!«

»Bog te blagoslovi in ti daj srečo! Vsak dan molim za te!«

Prišel je mesec maj. V lepem nedeljskem jutru se je zbudil prvi majnik. Na trgu pred cerkvijo so bili ponoči postavili fantje visok smrekov mlaj; majniški pozdrav dekletom.

Tudi na Rutarjevem dvorišču je vstal čez noč lep mlaj, katerega belooplupljeno deblo se je blesteče svetilo v mladem jutru. V vrhu so po zelenih vejah plapolali svileni trobarvni trakovi in se zibale zlatorumene pomaranče. Ko je Minka vstala in odprla okno, jo je prvi pozdravil ta prekrasni mlaj, ki je bil postavljen ponoči tako na tihem, da se nihče v hiši ni zbudil.

Popoldne se je zbral navadni fantovski krožek v Rutu. Občudovali so lepi, visoki mlaj, ki je bil še veliko lepši in tudi višji kakor fantovski na vasi. Ugibali so, da ga je Andrej postavil; niso pa mogli uganiti, kdo bi mu bil po-

magal, ker so bili vsi fantje zbrani na vasi. Saj je bil tudi Andrej z njimi, potem je pa zginil. Stari Joža se je pri tem ugibanju smehljal na skrivnem; zaslužil je čez noč lepo dnino, pa se je tudi pošteno trudil.

Ko so fantje ogledovali mlaj, so poskušali domači dečki splezati na vrh do pomaranč; toda trud je bil brezuspešen, ker je bilo deblo gladko olupljeno in smolnato, da se je plezalca drselo navzdol. Posebno jih je mikala velika pomaranča, ki je visela prav v klasu mlaja. Skušali so tresti, a mlaj je bil pretrdo zasajen in zagozden v tla. Bili so prešibki. Ko je Andrej videl njihove brezuspešne napore, je stopil k smreki in jo krepko stresel, da je zletelo nekaj pomaranč na tla. Dečaki so planili za njimi. Nato je še enkrat prav krepko stresel in pozorno pazil proti vrhu. Velika pomaranča se je odtrgala in v velikem loku zletela v travo. Predno je mogel kdo do nje, jo je že imel Andrej v rokah. Ozrl se je na hodnik, kjer je stala Minka, in ji zaklical:

»Minka, lovi! Najlepša pomaranča zate!«

Minka je nastavila predpasnik. Začudeno je vzkliknila, ko je treščila pomaranča z izredno težo v predpasnik. Ko jo je prijela v roko in jo pozorno pogledala, je videla, da je to lepo izstružena in pomarančasto pobarvana škatlja. Stopila je v spalnico in odprla to čudno pomarančo. Iz nje ji je padla na mizo lepa svilena ruta; ko jo je razgrnila, je našla v njej zlat prstan, ki je imel vkovano rdeče oko in je bil pretaknjen z malim smrekovim vršičkom. Naglo si je odela ruto, nataknila prstan in si pripela smrekov vršiček v nedrije. Stopila je na hodnik in zaklicala:

»Andrej, lepa hvala za prekrasno pomarančo!«

Pomahala mu je z roko v zahvalo. Tako naglo se je to zgodilo, da je samo on opazil prstan, ruto in vršiček z mlaja.

»Minka, meni košček pomaranče!« so zaklicali bratje in nekateri fantje za njo, ki je zopet stopila v spalnico.

»Te pomaranče ne pokuša nihče; je samo zame!« se jim je oglasila Minka skozi okno. Skrbno je shranila prstan in ruto, ker se je sramovala izdati s tem pred fanti svoje srčno skrivnost.

Ko so se fantje šalili po dvorišču in tresli mlaj, da je zletela z njega zadnja pomaranča, je stopil Rutar k Andreju in pripomnil:

»Davi sem klel, ko sem zagledal ta mlaj; mislil sem, da so fantje v mojem posekali smreko. Vse sem pregledal po gozdu, pa nisem našel sledu. To je tvoje delo! Kje si jo posekal?«

»Na našem!«

»Ali se ti ni zdelo škoda take smreke?«

»Škoda!? To je prvi in zadnji mlaj, ki sem ga postavil svojemu dekletu; za prihodnje leto ga ne bo potreba. In škoda menda tudi ne bo pri njem. Saj ste mi omenili, da rabite nov žleb za streho pri skednju. Ta mlaj vam razžagam in iztešem, pa boste imeli žleb.«

»Naj pa bo; če boš ti kaj potreboval od mene, kar poišči.«

»Sem že poiskal; najboljšo, kar ste imeli!« se je nasmehnul Andrej, ko je videl, da prihaja k njima Minka, ki se mu je prišla vnovič zahvaliti za dragoceno pomarančo.

»No, kaj je s to pomarančo?« je vprašal oče, ki so se mu zdeli Minkini pogledi nekam skrivnostni.

»Vam jo pozneje pokažem,« je odgovorila Minka.

»Majhen dar za mojo nevesto!« je pripomnil Andrej.

Okoli svetega Martina so bili oklici. Ugibali so že prej po vasi veliko o teh oklicih, gotovega pa nihče ni vedel povedati. Alfonz se je neverno smejal, ker si je domišljjal, da Minka ne more izbrati drugega kakor samo njega; čakal je samo, da se odloči in pride sama do pravega spoznanja, da jo more edino on osrečiti. Ko je slišal oklice, se mu je v neprijetnem razočaranju zategnil obraz. Fantje so se mu smejali in nagajali, da mu je dekle postala nezvesta. Kmalu pa je utihnil smeh, ker se je pripetila med tednom velika nesreča.

Kovačevi so sekali hraste. Pri sekanju se je en hrast tako nesrečno zvrnil, da bi bil kmalu pokopal očeta pod se. Andrej, ki je v naglici zapazil nevarnost, se je bliskovito zagnal proti očetu, ga z vso silo zagrabil za roko in ga zagnal izpod padajočega drevesa po obronku navzdol. Njega samega, ki je bil z obema nogama krepko uprt v tla, da je lažje potegnil očeta, in se ni mogel tako naglo umakniti, so

zagrabile hrastove veje in ga pobile na tla. Delavci so s težavo odvalili težko drevo in potegnili izpod njega onesvečenega in hudo ranjenega Andreja. Med tem se je približal oče, ki se je le s težavo pobral s tal, ker ga je bil sin s tako silo zagnal navzdol. Ko je videl Andreja vsega krvavega na

tleh, je šele razumel, kaj se je bilo dogodilo in da ga je sin z nevarnostjo lastnega življenja rešil smrti. Nem in bled je pokleknil k sinu in prisluškoval na njegovih prsih. Kakor da bi ga čudežna zmet vrgla, je planil pokonci in zaklical: »France, konje, zdravnika, hitro!«

(Dalje sledi.)

Govorniška šola

(Dalje.)

Ta raznolika barvitost glasu je nekaka poživitev glasu ter glasovna označba tega, kar imaš povedati. Če razpravljaš o veselih in radostnih zadevah, potem bo tvoj glas svetel, topel in pristrčen; gnev in ogorčenje boš izražal z globokim, zamolklim glasom; če tolažiš tega ali onega, potem je tvoj glas mil; pri očitkih in opozorilih govoriš resno; v navdušenju je glas ognjevit, zanosen; sočutje izpoveduješ z nežnim, milim glasom; pri prošnji pa je glas dobrikajoč in spremlja ga rahel nasmešek na obrazu. Vidiš, v tem spoznaviš barvitost glasu in izvežbanost govornika. Govornik, ki prednaša svoja izvajanja z glasom, ki se mudi vedno na isti višini ter isti barvitosti, je sicer lahko duhovit, bister in pameten, toda ni na višku govorniške umetnosti ter izvežbanosti. Isto srečavamo pri pesništvu; tudi pesmi so glede rime in drugega vezane na gotova pravila in zakone. V pesmi je lahko izražena še tako lepa in globoka misel; če ne odgovarja sestava predpisanim pesniškim pravilom, potem je ocena strokovnjakov povsem drugačna kakor če bi duhoviti pesnik upošteval tudi zadevna pravila.

Po barvitosti zvoka dobi beseda včasih celo precej drugačen pomen. Kako toplo in občuteno bo zvenela zahvala matere zdravniku, ki ji je rešil sinčka edinca preteče smrti. »Hvala« kakor pa »Hvala«, ki ga izreče tujec v mestu stražniku, ko ga je vprašal po tej ali oni ulici, ali pa kakor tisti »Hvala«, ki ga čuješ iz natakarejevih ust, ko mu odriješ napitnino. Ali pa na primer, če vzamemo besedo »prosim«. Kako je drugačen »prosim«, ki prihaja iz ust uboge sirote, ki te prosi v bogajme od tistega »prosim«, ko ne razumeš vprašanja tvojega bližnjaka ali pa človeka, ki si mu z vso težo stopil na kurje oko, pa izpusti sedaj na tebe takšen zadirčen in naspol prepovedujoč »prosim«.

Seveda je dajanje barvitosti zvoku lastne besede kakor rečeno vrlina zares izvežbanih ter bogonadarjenih govornikov. Jakost, višino in barvitost zvoka pa odmerjaš po takozvani »akustiki«, odmevnosti prostora, v katerem govoriš. Nekateri prav vestni govorniki in predavatelji gredo celo prvokrat, ko govorijo v tej ali oni dvorani, v dotično dvorano ter preizkusijo njeno odmevnost. Tega bi ti ne mogel povsem priporočati, kajti odmevnost v prazni dvorani je docela drugačna kakor v napolnjeni dvorani.

Zato je pač najbolje, če imaš v kakšni dvorani prvokrat v svojem življenju nastopiti, da pazno slediš odmevnosti, ki spremlja tvoje besede v začetku govora, in po tem uravnaš jakost, višino in barvitost glasu. To uravnavanje je namreč čisto enostavna stvar, ker je že v bistvu prostornosti, da sama naravnost sili k prilagoditvi glasa prostoru. Dober in izkušen govornik ugotovi že pri tretjem, četrtem stavku ali pa morda že pri drugem, kako visoko in globoko mora seči z glasom, da je v skladu z odmevnostjo prostora. S tem v najožji zvezi je potem takozvani »tempo« govora, to je brzina, s katero se vrstijo stavki in govornikove misli.

Osnovno načelo pri tem je: čim večja, višja in prostranjša je dvorana, tem počasneje moraš govoriti; čim opaziš na obrazih in pogledih poslušalcev, da trpi razumljivost tvojih izvajanj radi prehitre govorice, potem je tvoja dolžnost, da takoj upočasniš svoj govor. Če govoriš na prostem na primer na kakšnem fantovskem taboru ali podobnem, potem si morajo besede tvojega govora slediti počasi, da je razumljiv in pa da pride sleherna misel do svojega potrebnega poudarka. Kdo bi mogel biti tako drzen in maločuten, da bi na primer govoril na grobu z isto brzino in v istem tempu kakor na primer kakšno napitnico pri kakšni svatbi?

Za odmevnost je seveda najboljša, če je dvorana z a s e d e n a. Tukaj ne vsrkavajo odmevnosti prazni stoli, se ne vrača odmevnost nazaj h govorniški mizi in se tudi ne moti duševni stik med govornikom ter poslušalci. Če pride k predavanju bolj počasi število poslušalcev, potem ne smeš kot povabljen govornik izhajati iz stališča: »Kaj bom ob tako slabi udeležbi; samo nekaj bom povedal iz tega, kar mislim«; edino pravilno stališče, ki ga imaš pri tem zavzeti, je to, da se tembolj potrušiš in da skušaš poslušalce tako prikleniti na svoja izvajanja, da bo sleherni prisiljen k priznanju ter izpovedi: »Zares bi mi bilo žal, ako bi tudi jaz zamudil to predavanje. To je zelo dober govornik.« In ti si si s tem ustvaril sloves za v bodoče. Potem se zgodi to še nekajkrat in po deželi se na mah razširi sloves o tvojem govorništvu.

(Dalje sledi.)

Mi smo fantje

Tone:

Prijatelj, odpri oči!

(Dalje.)

Dragi Joško!

Prava kmečka strokovna izobrazba je g o s p o d a r s k a i z o b r a z b a. O tej Ti hočem spregovoriti par besed, četudi se nekoliko bojim.

Danes je že res nekoliko težko navduševati, še težje pa navdušiti ljudi, da bi se sami z veseljem začeli zanimati za gospodarsko izobrazbo. Ljudje, kmetje namreč mislijo, da bi se v današnji gospodarski krizi sploh ne izplača gospodarsko se izobraževati, češ: »saj je vseeno, kako gospodariš, nimaš itak nič!«

Nekam obupno zvone te tožbe, a človek jih razume. Dandanes govoriti ubogemu kmetu o raznih umetnih gnojilih, vinogradniku o tem, kolikokrat naj škropi svoj vinograd, žvepla itd. je res mučno. Kako tudi ne! Človek mora res dvomiti, ali se še izplača kmetu gnojiti polje, travnike itd. z umetnimi gnojili. Ta so draga, svoje pridelke pa mora kmet prodajati po tako sramotno nizki ceni. Drugič pa kmet že splošno nima niti denarja, da bi si kupil razna umetna sredstva, ki bi mu dvignila pridelke na polju, vinogradu, travniku. Za žito, vino, živino dobi kmet v sedanjih časih — če sploh more vse to spraviti v denar — sramotno malo denarja. Dohodki, ki jih prinaša posestvo, so torej silno slabi, zaslužka nikjer nikakega, izdatki so pa precej visoki. Davek na primer. Pred par leti je prodal kmet iz hleva eno živinče in je davek plačal; danes mora prodati za davek na istem posestvu dvoje, troje glav živine! In drugo? Koliko je potrebnih, na primer obleka, razno orodje; in vse to mo-

ra plačati kmet tako drago. Kmet gmočno propada in obupava.

Ali pa, Joško moj, radi tega kmetu res ni treba gospodarsko se izobraževati? O, pač, pač! Kmet nujno potrebuje večjega znanja o gospodarstvu, morda danes, v dobi, ko ga ta svetovna gospodarska kriza tlači k tlom in mori, še veliko več kot nekdanj. Le poglej, prijatelj! Prodati se ne dajo poljski pridelki, vino, živina! Prvovrstno blago se vedno ima neko ceno, sortirana vina boš vedno lažje in dražje prodal, nego vina iz ne vem kolikih vrst grozdja. In poljski pridelki? V tem je tudi treba precej izobrazbe. Naš kmet mora biti predvsem precej preračunljiv. Vedno mora računati in misliti, kaj bi se na njegovem posestvu bolj obneslo; poznati mora vsaj malo kemije, da bo vedel svoja polja prav gnojiti in dovolj gnojiti. Dober gnoj je tudi domači gnoj, ne samo umetna gnojila. In danes, ko so umetna gnojila tako draga, — če jih primerjamo z dohodki, ki jih kmetu prinaša posestvo —, da jih kmet res silno težko kupi, mora kmet pač vedeti, kako si najti nadomestila za umetna gnojila doma, kako je treba ravnati, delati z gnojem doma, da bo gnoj res dober! Naš prost kmet navadno na to ne gleda, računa vedno pač samo s tem, koliko voz gnoja je zvozil na to ali ono njivo. Kakšen je bil ta gnoj, to pa je bolj postranska stvar. V tem kmetje silno veliko grešijo! Obdelujejo polje, kolikor ga imajo, mučijo se od ranega jutra pa spet pozno v noč, pa po nepotrebnem! Naš kmet bi si delo lahko silno zmanjšal, olajšal, ko bi znal umno gospodariti! A tega ne ve in ne ume, zato je trpin! Načelo vsakega kmeta mora biti vedno in povsod: manj polja obdelovati, a tega obdelovati dobro,umno! Na malem kosu zemlje veliko pridelati! In previden bi moral biti naš prosti kmet, da ga ne bodo izrabljali razni agentje in prekupčevalci. (o tem se je že tudi precej pisalo; le beri take članke po časnikih, dragi Joško; »Slov. Gospodar« Ti nudi tolikokrat tako koristne nasvete, svarila; ne prezir jih nikoli, temveč jih čitaj, dvakrat, trikrat!)

Gospodarske izobrazbe je potreba torej tudi v tej gospodarski krizi, torej se izplača! Po četudi bi bil umni gospodar danes prav tak revež (kar se navadno ne dogaja) kakor vsak drug neizobražen, se je treba mladini gospodarsko izobraževati. Saj ta kriza ne bo trajala do sodnega dne. Ta kriza je le nekaka bolezen, bolezen, ki je sicer silno težka, zelo resna; zdravilo zoper njo je težko najti, a obupati, Joško moj, nikakor ni treba. Naj bo ta bolezen še tako mučna, ozdravljiva je! Nastopil bo spet nov čas, tudi kmetu bodo ponovno zasijali svetlejši, srečnejši dnevi. In za tisti čas se moramo pripraviti, da bomo znali biti trdni in močni! To bomo pa mogli le, ako bomo dovolj podkovani v svoji stroki, ako bomo dovolj gospodarsko izobraženi. Vsak kmet naj si bo v svesti, da je predpogoj boljše njegove bodočnosti v gospodarski izobrazbi! In zato je dolžnost vsakega kmeta, da poskrbi svojim otrokom za zadostno gospodarsko izobrazbo. Mladi fantje pa morajo istotako sami skrbeti za njo.

Da si more naše prosto ljudstvo pridobiti to tako važno izobrazbo v gospodarstvu, imamo v Sloveniji več kmetijskih šol, tako na primer v Št. Jurju ob juž. žel.; v Mariboru obstoja vinarska šola. A te šole ne morejo sprejeti v šolo vseh kmetijskih sinov; vzamejo jih le določeno število; njih namen je pač ta, da vzgojijo med slovenskim kmečkim ljudstvom vsaj nekaj gospodarsko izobraženih mož, vsaj nekaj umnih gospodarjev, ki bi naj potem bili kot kmetje nekaj svetilnik, kažipot vsem svojim sovaščanom! Ti izobraženi možje naj bi postali ostalim kmetom nekaki učitelji.

Te šole sprejmejo torej le gotovo število gojencev, a poleg je pa šolanje v njih združeno še s precejšnjimi stroški, katere pa kmet, posebno v tej težki dobi, zopet le težko premore. Kaj torej, prijatelj moj? Izobrazbe v gospodarstvu kmet potrebuje, a v kmetijske šole more le malo kmečkih sinov. Torej si vsi ostali gospodarske izobrazbe ne morejo pridobiti? Nikakor ne, moj Joško, tudi ostali kmečki fantje se lahko gospodarsko izobražujejo, samo ako se hočejo. Naša prosvetna društva imajo namen dati ljudem vse potrebne izobrazbe, tudi gospodarske. Društva imajo v svojih knjižnicah dovolj knjig gospodarske vsebine. Iz njih se uči; dalje se na sestankih vrše predavanja o umnem gospodarstvu itd.

Joško! Spet vidiš, zakaj so Ti prosvetna društva potrebna. Zato stori, kar je Tvoja dolžnost, sedaj, ko si še

mlad! »Išče Te sreča, um Ti je dan, našel jo boš, če nisi zaspan!«

Tvoj Tone.

Tudi v Mozirju smo ustanovili fantovski krožek. Strele in gromi da slovenskega fanta ne splaše, pravijo. Tudi Mozirjane ne strašijo in ne plašijo, čeprav mislijo po drugod, da ne živijo več. To mnenje smo odločno zavrnil in demantirali v nedeljo, dne 29. maja, ko smo ustanovili fantovski krožek. Izkušnje so nam pokazale, da življenje brez fantovske organizacije ne gre tako kot bi moralo iti. Zato smo se 29. maja dvignili. Ustanovno zborovanje se je vršilo v društveni sobi prosvetnega društva. Številno navzočim fantom sta najprej v daljših govorih obrazložila pomen in namen fantovskih krožkov domači g. župnik Krošelj in g. Rudolf Koren iz Šoštanja. Natò se je vršila volitev krožkovnega odbora; za predsednika je bil izvoljen Lekše Slavko, za tajnika pa Bitenc Tone. Pri vpisovanju je pristopilo v krožek čez 30 fantov, gledali pa bomo seveda, da to število najmanj podvojimo. Samo korajže, trdne volje in ljubezni do organizacije in njenih načel bo treba in šlo bo. Torej: Mozirjani pozdravljamo vse fante pod lipo in vso družino okrog »Našega doma«. Tudi mi smo fantje...

Fantje antonjevške fare. Ali vas ni, si utegne kdo misliti. Res je, če listam dolgo zgodovino »Našega doma«, ne najdem ničesar, kar bi dalo znamenje, da živimo. Povem vam tedaj danes: Naša armada ni velika. Ako izberemo res prave »adute« (tako nas nekateri nazivajo), si lahko vsi vsedemo na prste ene roke. Majhni smo sicer po številu, pa je delo naše temvečje in žrtve naše tisočkrat grenkejše. Le redki žarki veselja nas obsevajo, ker jih mnogokrat zakrije temen oblak... A mi pa, ne ozirajoč se na osebnosti, vlečemo s podvojeno silo ven iz prepada; in čeprav se nekateri spodtikajo nad našimi načeli; mar menite, da se jih bomo ustrašili in njihovim besedam samo suženjski prikimali? O, kaj še! Mi gremo, in bomo šli preko vseh ovir, svojim mladostnim vzorom nasproti... Toda, za danes se še hočemo držati Slomškovih besed: »Ne govori naenkrat vsega, kar veš, in ne pokaži vsega kar znaš!« Zato, fantje, potrpljenje! Počasi boste zvedeli vse! In takrat boste rekli: »Fantje iz antonjevške fare gredo! Bežimo, da ne pridejo pred nas!« Takrat vam hočemo razodeti delo in življenje naše, čigar cvetje je mnogokrat s trnjem ovenčano. Do tedaj pa: Pozdravljeni, fantje širom Slovenije in Bog z vami! — Ir Sl —

Na zelenem Pohorju. Koga ne mika iti na visok hrib ali goro, da se raz nje naučije lepega razgleda, da občuduje lepoto slovenske zemlje. Ni čuda, da prihaja na naše izletne točke čim dalje več izletnikov, da, celo tujcev, ki se divijo prirodnim krasotam, s katerimi je Stvarnik kar obsipal Slovenijo. Kdo bo se še čudil, če skomina naše pohlepne sosedo po tej lepi zemlji, ki je tujci ne morejo prehvaliti. Žal, moramo priznati, da mi sami premalo znamo ceniti naše naravne lepote. — Mariborsko fantovsko okrožje je v nedeljo, dne 5. junija organiziralo izlet na Pohorje k Sv. Arehu. Namen izleta je bil predvsem, da se člani med seboj seznanijo in pa, da spoznajo lepoto slovenske zemlje. Lepo število izletnikov se je zbralo pred Zadržno gospodarsko banko v Mariboru, otovorjenih z nahrbtniki, založenimi z različnimi dobrotami. Samobsemi umevno, da spada k izletniški opravi tudi šopek cvetja; tega je oskrbel za celo ekspedicijo br. Rafko iz Kamnice. Vkljub temu, da pogled na dež obetajoče oblake ni bil nič kaj razveseljiv, smo odrinili korajžno na pot v upanju, da se kmalu zjasni in posije solnce. Toda že proti Radvanju smo se morali zavarovati z dežniki. Marsikdo nas je začudeno gledal in zmajal z glavo, češ, »slab dan ste si izbrali«. Sicer pa ni bilo tako hudo. Tolažili smo se z narodnim pregovorom, da »do sedme ure dež in stare babe ples« ne traja dolgo. Sicer pa, v lepem vremenu gre vsakdo na izlet, v dežju, to pa ni karsibodi, za to je treba že nekaj korajže. Da našim izletnikom korajže in zmanjkalo, se razume. Vriskali so, da je odmevalo po zelenem gozdu daleč naokrog. Celó dve srni sta se zbalí vesele družbe ter urnih krač popihali v varno zavetje šume. Tuintam smo dohiteli kakšno skupino izletnikov, ki pa so se večinoma držali primerno deževnemu vremenu, ali pa v upanju na lepše vreme vedrili pod okriljem košatega drevesa. Seveda naša ekspedicija se ni dosti zmenila za nagajivo vreme. »Pri nas je korajža, pri vas pa je nič«, je donelo ves čas. Ni čuda, da se je navsezadnje menda od same zavisti, da nam ne more do živega, zavilo Pohorje v gosto meglo. Prenehalo je sicer de-

ževati, a z razgledom ni bilo nič. Okrog 10. ure smo v gosti megli dospeli do cilja k Sv. Arehu. Tu so nas pozdravili vrli Framčani in domačini od Sv. Martina na Pohorju. Kmalu je zapel cerkveni zvonček in povabil izletnike pod okrilje sv. Areha k sv. maši, ki jo je daroval č. g. dr. Janžekovič iz Maribora, kateri je izletnikom izpred oltarja spregovoril pristrčne in spodbudne besede. — Po maši se je zbrala cela družba, kateri so se pridružili še fantje iz Svečine, v Ruški koči. Oglasila se je znova vesela pesem, odlikovali so se posebno Svečinčani. Izletnike je pozdravil okrožni tajnik br. Geratič. Zastopniki odsekov pa so podali poročila o delovanju posameznih odsekov. Med tem je tudi nebo spremenilo svoj obraz, posijalo je solnce, megla se je dvignila, kmalu je zunaj na trati pred »Planinko« zadonela mogočna pesem, pesem polna prekipevajoče mladostne sile in moči. Joško in Rafko pa sta si dala opravka s svojimi fotografskimi aparati, da sta nas spravila na fotografsko ploščo. Le prehitro je minil čas. Treba misliti na odhod. Še enkrat je zadonela pesem »Hej Slovenci«, potem pa razhod. Eni so jo mahnili naravnost domov, Svečinčani v Ruše, fantje iz Frama proti Pohorskemu domu, naša mariborska ekspedicija, obstoječa iz Mariborčanov, Kamničanov in St. Peterčanov, pa k razglednemu stolpu. »Ni nam žal,« so rekli fantje, ko so zrl iz razglednega stolpa dol proti Mariboru, po Dravskem polju, Slovenskih goricah in Dravski dolini proti Rušam. Krasen razgled! Ta krasna polja in senožeti, zeleni gozdovi, ti valujoči se hribi, na katerih se bleste bele mične cerkvice kot jasen dokaz slovenske vernosti. »Še gremo na Pohorje,« so rekli fantje, ko smo se ločili v Mariboru. Mirko Geratič.

Današnja mladina. Mnogo se danes govori in piše o današnji mladini. Kot prost kmečki fant hočem popolnoma objektivno podati svoje mišljenje o današnji, predvsem kmečki mladini; podati hočem sodbo, ki sem si jo ustvaril sam po mojem lastnem opazovanju. Na splošno moram odkrito reči, da se naša mladina nahaja v moralni krizi. Glavni vzrok temu je brezdvomno sedanja gospodarska kriza. Kljub temu, da so radi krize naravnost obupne razmere, in da nekatere družine radi pomanjkanja denarja niti za sol nimajo, pa večina naše moške mladine med tednom težko zasluži denar v nedeljo izda po vinotočih, od koder se še pozno v noč razlega hripavo petje in hreščeča harmonika. Drugi dan pa težke glave, mnogokrat tudi vsled tepeža boleči udje in prazen žep. To je eden glavnih vzrokov, da naša mladina propada. Drugi nič manj važen vzrok pa je nezobraznost naše mladine. Če človek takole čita naše časopise in revije, si težko ustvari sodbo o naši mladini. Enim se zdi naša mladina premalo delavna in borbena, drugi se zopet huđujejo, ker se vtika v vsako stvar. Pred kratkim sva govorila z nekim zelo naprednim in izobraznim kmetom, ki je pa že precej star, o naših mladinskih organizacijah. Pa mi pravi ta mož: ko sem bil še mlad, nismo poznali ne iger, ne društva; mladina je šla ob nedeljah k maši, k večernicam, pa je bila stvar končana. Danes pa hoče imeti mladina razne organizacije ter hoče že več vedeti kakor mi starejši ljudje. Na videz je imel ta mož prav, na videz pravim, kajti gotovo je bilo (vsaj po pripovedovanju naših starih očetov si mislim tako) življenje takrat mnogo bolj romantično in idealno, ko še ljudje niso poznali ne organizacij, ne avtomobilov, ne raznih strojev in sploh vse te moderne navlake, katera je popolnoma preokrenila način kmetovega življenja ter je tudi največ kriva današnje katastrofalne krize. V resnici pa se že prej omenjeni mož le silno moti. Jasno je, da se starejši ljudje ne morejo več prilagoditi današnjim razmeram, da ne morejo slediti toku časa; zato pa je naloga mladine, katera se vsemu laže privadi, da sledi toku časa, da nas ta tok ne prehiti in pomandra. Kakor si danes ne moremo misliti našega življenja brez modernih prometnih sredstev in brez moderne tehnike (čravno moderna tehnika kmetu več škoduje, kot pa koristi), tako si tudi ne moremo misliti naše mladine brez organizacije, kajti le strokovno in splošno izobrazen mladenič in mladenka se bosta lahko uspešno borila z valovi današnjega burnega življenja. Le izobrazen človek si bo lahko zagotovil existenco. Toda preveč sem se že oddaljil od pravega namena tega dopisa. Kakšna je torej današnja mladina? Odkrito povedano: v bistvu ni slaba vsaj večina ne, toda **manjka ji prave orientacije, manjka ji voditelja**, ki bi ji pokazal pravo pot, po kateri naj hodi. Večina naše mladine še ni popolnoma pokvarjena, a bo sčasoma propadla, če se ne bo nihče pobrigal za njo; vinotoči, ponočevanje, pretepi in kar je še s tem

v zvezi, bodo že storili svoje...! Kakšna bi bila odpomoč? Mladini je treba dati priložnosti za udejstvovanje. Mladina je borbena in delavna; ona se hoče udejstvovati, hoče pokazati zmožnost in energijo, katero čuti v sebi, a ker drugod nima priložnosti, jo pač pokaže pri tekmovanju v pitju, pretepanju itd. Dajte mladini priložnost, da se bo lahko udejstvovala v plemeniti tekmi za obči blagor naroda, da bo v plemenitejšem in koristnejšem delu pokazala svoje zmožnosti, pa boste videli, če ne bo pijančevanje, »aufbiksanje« in pretepanje samobsebi prenehalo. »Slovenec« z dne 26. maja, števil. 119, piše v uvodniku pod naslovom »Nov duh« o delovanju francoske katoliške mladine. Mišljena je tu predvsem srednje in višješolska mladina; vendar bi se iz tega članka lahko marsikaj naučila tudi naša kmečka, a še več naša srednješolska mladina. Človek mora res občudovati požrtvovalnost in delavnost te, 16 do 22 letne mladine, ki poučuje, izobražuje in organizira industrijsko delavstvo, hoteč mu priboriti v svetu mesto, katero mu po vseh božjih in naravnih zakonih pripada. Kako velikanska razlika je med takšnim idealnim in požrtvovalnim fantom in med fantom »junakom«, ki mogoče pet svojih nasprotnikov obdela z nožem! Če študiramo zgodovino, vidimo, da je vsa velika dela izvršila mladina. Zgodovina, starejša in novejša, nas torej uči, da kdor doume mladino ter zna razgibati njeno borbenost, ta ima navadno tudi v rokah usodo naroda in države, le žal, da se pri takšnih delih poslužujejo mladine razni pustolovci. Tudi usodo našega naroda bo imel v rokah le oni, ki bo znal pravočasno razgibati borbenost naše mladine, ki ji bo dal priložnosti, da se bo lahko udejstvovala ter pokazala svoje zmožnosti ne samo pri pijančevanju in pretepanju, ampak pri požrtvovalnem delu za domovino in narod, za njega blagor in boljšo bodočnost. Zato pa katoliški prosvetni delavci, posebno pa še katoliški študentje, na plan, na delo za narod, organizirajte našo kmečko mladino, dajte ji priložnost, da se bo njena borbenost lahko udejstvovala ne pri pretepanju, temveč pri plemenitem delu za narod, dajte ji priložnosti udejstvovanja, pa jo boste rešili gotovega propada. — J. iz Jarenine.

Na delo! Kadar vzamem v roke krasno urejevani list »Naš dom«, glasilo kmečkih fantov in deklet naše lepe slovenske zemlje, in ga obrnem bolj proti zadnji strani, kjer se zbirajo fantje »na vasi«, potem pa še dekliške gredice, pa se mi nekaj ne ujema. Če malo bolj natančno pogledamo poročila enih in drugih, takoj vidimo precej veliko razliko med enim in drugim. Zadnjič sem čital poročilo fantovskega odseka iz Polzele. Pa pravi poročevalec, da se skoraj sramuje povedati njihovo število, ker bojda komaj dosega jo število dvajset. In dekliški krožek? Pomislite, nekaj čez sto jih bojda ravna in neguje dekliške gredice. Kakšna razlika! Potem pa spet šoštanjska dekleta. Tudi teh je nekaj čez sto, ali če se ne motim 150, seveda spet močno nadkriljujejo fantovski krožek, oziroma odsek. Slovenjebistriška dekleta pa fante naravnost pozivajo na korajžo. Ko to gledamo, se nehote vsiljuje vprašanje, ali je res, da je toliko več deklet na svetu kot fantov, ko imajo tako ogromno število. Ne, to ni res! Ampak nekaj drugega je, kar moramo podčrtati z obema rokama, namreč zavidanja vreden pogum in zavednost naših slovenskih deklet. Ta zavednost je ona os, je tista sila, katera daje našim mladenkam moč, da imajo takšno večino. Kaj pa sedaj mi fantje, ali bomo držali roke križem? Ne; šli bomo zavihanih rokavov in podvojeno močjo na delo. Vsak dosedanji član odseka, oziroma krožka na delo, da pridobi še vsak vsaj po enega člana, da bomo potem tudi mi šteli stotine, kakor to delajo sedaj naše »ljute« tekmovalke. Zatorej, fantje, vsi složno na delo za čast naših odsekov, kajti le v slogi je moč. Pozdravljeni vsi okoli »Našega doma«. — Jože Glinšek iz Kamnice pri Mariboru.

Nekaj pomislekov o umetnih gnojilih glede njih uporabe. Smisel za uporabljanje umetnih gnojil je pri nas in naši okolici jela dozorevati v večjem obsegu šele po vojni. Dobra gospodarska konjunktura je njih uporabo seveda tudi bogato rentabilizirala. Pa tudi uspehi, doseženi z njimi, so vplivali na njih udomačenje dokaj ugodno. Tako se je po par letih zainteresiral za to tedanjo novost že sleherni kmet in bajtar. Le malo jih je, ki bi z njimi ne poizkusili. Zadnji dve leti pa, ko je cena pridelkom jela padati, up na dobro vnovčenje čedalje manjši, se je uporabljanje istih zelo skrčilo. Deloma je to kvantitativno skrčenje upravičeno, mislim pri nekaterih kulturah. Vendar pa naletimo na protislovje, če pomislimo, da bi s popolno opustitvijo hranilna

moč naše zemlje jela občutno padati. Osnovna, že večkrat utemeljena resnica je, da zemlji, kljub še tako skrbnemu konzerviranemu naravnih gnojil ne moremo vrniti vsega, oziroma v zadostni množini hranilnih snovi, ki smo jih s pridelki odvzeli. Že to dejstvo samo nas sili k temu, da iščemo nek način uporabe umetnih gnojil, ki bi ga naši računi bili zmožni prebaviti. Predvsem nas vodi k temu cilju troje: 1. gnojiti z umetnimi gnojili samo kulturam, pri katerih se izplača; 2. pravilno, smotreno gnojenje; 3. preizkušnje zemlje z umetnimi gnojili in s tem v zvezi omogočenje cenene enostranskega gnojenja z dobrim uspehom. Samo-umevno je, da pri današnjih razmerah ne kaže gnojiti vinograde z dragimi umetnimi gnojili. To lahko kvečjemu delajo na raznih kmetijskih šolah, pri katerih se na rentabilnost toliko ne gleda, kot pa na dobro stanje nasada. Tu kaže bolj gnojiti z domačimi, naravnimi cenenejšimi gnojili. Trsju pa manj nalagati, da ne opeša, dokler se ne pojavi žarek odrešenja pred propastjo te panoge. Nasprotno pa je vedno na mestu, posebno v krajih, kjer se ne pridela doma zadostnega živeža, gnojiti njivskim kulturam tudi z umetnimi gnojili; kajti tako bo nam tisti »več« na pridelku prišel vedno ceneje, kot pa če bi ga morali dokupiti. Poleg tega pa smo zemljo če že ne izboljšali, vsaj obdržali na prvotni hranilni moči. Seveda se smotreno gnojenje še vedno izplača pri njivskih kulturah, tudi če jih pridelujemo za na trg. Glede pravilnega gnojenja z ozirom na čas uporabe bi omenil, da še ravno v tem pogledu delajo velikanske napake. Gnoji se navadno po splošno veljavnih receptih, kar je seveda pogrešno, nestrokovno, namesto uspešno, v marsikaterem slučaju še lahko v škodo. Pri takem neuspehu se dogaja, da začnejo ljudje dvomiti glede učinkovitosti umetnih gnojil, ko se medtem niti do dobra ne zavejo, da so n. pr. gnojili z gnojilom kisle reakcije mokrotni travnik ali njivo in s tem škodljivo odvečno kislino v zemlji še povečali. Ravnotako bi se dalo grajati dejstvo, da se pri nas gnoji krompirju izključno poleg fosforne kisline in kalija, z dušikom z lužno reakcijo, katero krompir le slabo prenese. Seveda se moramo s tem zadovoljiti, ko nimamo nadomestila, n. pr. v žveplenokislem amonijaku, ki se žal pri nas navadno ne dobi. Tudi glede časa uporabljanja si moramo biti na jasnem, da gnojimo n. pr. s čilskim solitrom izključno le v periodi vegetacije, s tomaževo žlindro le v jeseni itd. Torej lahko uvidimo iz tega, da ravno v tem pogledu tiči precejšnja zamotanost, od katere je odvisen uspeh ali neuspeh. Nič manj važno ni za današnje razmere, da vsakdo dodobra pozna lastnosti svoje zemlje, kaka je njih reakcija, katere hranilne snovi ji najbolj primanjkuje. V splošnem se po strokovnih listih priporoča polno gnojenje, z vsemi tremi, oziroma štirimi hranilnimi faktorji, dušik, fosforna kislina, kalij in apno. Izkušnja pa v praksi pokaže, da se posebno v težki ilovnati zemlji, kateri primanjkuje zlasti dušik, dajo doseči naravnost lepi uspehi z enostranskim cenanim gnojenjem, v tem primeru z dušikom. S katerimi gnojili je mogoče to doseči, nam pokažejo njivski poizkusi, pa tudi na travnikih. Možnost za njih izvedbo je dana povsod, saj je za to treba samo malih, enakomernih parcel, razna umetna gnojila, nekoliko energije in dobre volje, pa bi prišli do rezultata, kako gnojiti različnim rastlinam v različnih zemljah in s katerimi gnojili, smotreno, intenzivno in poleg tega, kar je najbolj važno, ceneno. Zdelo se mi je potrebno, da se mi, kmetski fanje, nositelji gospodarske bodočnosti, zainteresiramo bolj do jedra v to vprašanje; zato sem napisal teh par vrstic. Zainteresiramo že radi tega, ker nas na eni strani k temu spodbuja dejstvo, da trpi naša zemlja radi prevelike opustitve uporabljanja umetnih gnojil veliko škodo, ker njena hranilna moč iz leta v leto pada, na drugi strani pa, da si po teh začrtanih vidikih kljub slabi gospodarski konjunkturi vendarle omogočimo dobičkanosno gnojenje, k čemur nas poleg drugega še sili zahteva na svetovnih tržiščih po kakovostnem blagu. Zato, fantje, na plan, na delo tudi na polju gospodarske prosvete, pa bo naša gmotna in gospodarska moč vzporedno z duhovno in moralno rastla in porajala bo nam lepša bodočnost. Bodimo navdušeni optimisti! Bog živi! Ivan Kren, Svečina.

Kolesarsko dirko pripravljajo framski, slivniški in hoški fantje na progi Fram—Slivnica—Hoče—Tezno pri Mariboru in nazaj. O izidu bomo poročali. Fantje! Stopite tudi drugod na plan in prirejte takšne dirke. O izidu poročajte uredništvu »Našega doma«, ker se tudi drugod fantje za takšne prireditve zanimajo.

Slovensko dekle

Lojzka Horvatičeva:

Tebi, sestra!

Tebi, sestra, hočem napisati par vrstic na poč v življenje z željo, da je vsa lepa, gladka, da ostane bela in nedolžna, kakor je duša Tvoja, ko stopaš v življenje...

Skoraj nevede si se poslovila od srečnih detinskih let, brezskrbne mladosti, ko Ti je vsak Tvoj korak spremljal skrbi in ljubezni poln pogled Tvoje mamice, da se Ti ne bi zgodila kakšna krivica...

Mogoče Te je pri igri užalil mlajši nagajiv bratec in Tvoje še otroško srce ni moglo doumeti, da more biti kdo zloben — pa so Ti oči zalile solze in si v mamičinem naročju izjokala vso bolečino... Kako srečna si bila, ko Te je mamica v Tvoji otroški užaljenosti razumela, Te pritisnila na svoje ljubeče srce in Ti obrisala solze...

Danes pa je tako drugače! Otroška doba je daleč za Teboj; z vsem nemirom svoje duše slediš novi razodeti skrivnosti deklinškega življenja... Marsikatero vprašanje srečaš na pragu iz otroške dobe v deklinško, vprašanje, ob katerem se moraš ustaviti, mu priti do dna resnice, da mogoče v napačni veri v njega ne izgubiš svojih najlepših mladih sil... In kako težko je to dekletu! V svoji še nepokvarjeni duši nosi toliko vere in zaupanja v vse, kar doživi, tako lepo in svetlo sliko o življenju, da se ji zdi, da bi poprej nehala sijati solnce, kakor da postane ta njena slika o življenju drugačna!

In vendar, sestra, ker ljubim Tvojo srečo, mir Tvojega srca, ki še ni bil ranjen z neresnico, Te ne smem pustiti v sanjah, ki bi jih mogel človek ohraniti tako lepe in svetle le daleč proč od tega sveta! Povem Ti to, ker vem, da pride prej ali slej čas, da Ti življenje dahne v Tvojo rožno mladost tudi trnja... da Te ne stre tisti hip, ampak Te najde močno, pripravljeno! Toda ne z nevoljo, ker mora biti tako, temveč z nesebično vdanostjo otrok božjih: »Gospod, z veseljem sprejme iz Tvojih rok tudi kelih trpljenja, samo moči mi daj!«

Sestra:

»Vsak, kdor hoče biti vreden življenja, mora piti iz keliha trpljenja...«

Iz njega je pil On, Najsvetejši na Oljski gori, ko Mu je duša krvavela v strašnih mukah... in vendar so Njegove božje ustnice šepetale: »... Oče, Tvoja, ne moja volja, naj se zgodi!«

Glej, sestra: Tebi in meni je dal najlepši zgled Bog sam!

»... Tvoja, ne moja volja, naj se zgodi!« naj šepetajo tudi Tvoje ustnice, ko Ti Bog pošlje trpljenje! Sestra, ko bi razumela, kako blizu Ti je Bog, ko voljno trpiš! Toda, kolikokrat trka na najini srca in prosi, da Ga sprejmeva... pa sva gluhi in Ga zapodiva od sebe, ker hočeva uživati brez križa... Kolikokrat Ga zatajiva, ko poslušava brezbožno klevetanje hudobnih ljudi, ko zabavljajo čez Cerkev, papeža, duhovnike, čez vse, kar bi nam moralo biti sveto — pa molčiva, kakor da Ga ne poznavata... Ko bi bili najini duši bolj globoki, mogoče bi občutili tedaj mil in obenem očita-joč Njegov pogled, kakor ga je čutil Peter, ko je zatajil Gospoda...

Dostikrat greva iz dneva v dan po široki cesti vsakdanjih ljudi, brez ljubezni, brez odpovedi, ker gredo tudi drugi tako...

Sestra! Potreba današnjega časa zahteva od nas več zbranosti, več duše, več srca, več ljubezni!...

Ko bi se vsaj malo zbrali in prisluhnili vase, bi videli, koliko nereda je v nas, kako malo božjega! Kako naj bo potem družabno življenje drugačno, če smo posamezni udje, ki tvorimo njegovo celoto brez utelešene največje zapovedi, ki nam jo je dal Bog: »Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe!« Ko bo ta odrešujoča zapoved zatriumfirala nad nami, tedaj šele bo vzhajala nova zarja krščanskega življenja med nami! Ko bomo videli v vsakem izmed svojih bliž-

njih — svojega brata, svojo sestro, bo tudi razorani socialni red dobil drugačno lice! In to pa bo, kadar bomo predvsem me dekleta razumele svojo nalogo, svoje poslanstvo, ki ga nam je poveril Bog, ko je položil v dekliško srce ljubezen, sočutje, usmiljenje... Vse to Ti je dal Bog, da je oplemenitil Tebe in da osrečuješ druge! Ne zapri torej vase vseh teh zakladov, ki so namenjeni drugim...

Vsak dan, vsak trenutek Te prosi toliko bednih, da jim pomagaš, razumeš, da jim daš vsaj dobro besedo... In kolikokrat bo kakega trpina Tvoja dobra beseda bolj osrečila, obogatila, kakor da si mu dala dragocen dar... Mogoče bo ravno ob Tvoji dobri besedi vstal, našel zopet vero, ki jo je zgubil, ko je srečaval v življenju sama trda in mrzla srca...

Glej, sestra, kaka moč je v Tvoji ljubezni, kakšen čudež! Ali se ne boš tedaj z vso toploto svoje duše posvetila bednim trpinom?!

Ce hočeš, da bo Tvoja življenska pot srečna, bo le v toliko, koliko boš dala in pripravila sreče drugim... Saj je v življenju žene, da se daruje, da tolaži in briše solze... Žena brez ljubezni pa je, kakor svečenik pred žrtvenikom brez keliha in rož... Sestra, velika in plemenita si v božjih in človeških očeh, kolikor je v Tebi svete ljubezni!

Ce bi hoteli naši lepi slovenski zemlji vrniti oni globokoverni obraz, kakor ga je imela, ko so še živeli naši pradedje in matere, bi morali med drugim zaklicati tudi: »Več ljubezni Vam, slovenske žene in dekleta, da boste zamogle ohraniti narodovo dušo zdravo, slovenske zemlje neomadeževan obraz!«

Sestra, postavi svojemu narodu spomenik, ob katerem mu boš pomagala k vstajenju — ljubezen svojo!

V delu in žrtvah, blagoslovljena sestra!

Katoliška prosveta

Slomškovi dnevi v Mariboru dne 14. in 15. avgusta tega leta bodo največja letošnja slovenska katoliška prireditve. Ob tej priliki bodo imeli tudi slovenski fantje svoje posebno zborovanje, in sicer najbrže dne 14. avgusta dopoldne. Govorili bodo dr. Capuder, dr. Jeraj in dr. Basaj o važnih in perečih vprašanjih, ki zadevajo našo fantovsko mladino. Ob tej priliki je nameravan tudi stafetni tek slovenskih fantov od Jesenic do Maribora. V Mariboru se bo v teh dneh poleg najodličnejših sinov slovenskega ljudstva zbral tudi cvet slovenske fantovske mladine. Fantje naj pridejo v našo lepo in zeleno obdravsko prestolico s kolesi ter na okrašenih vozovih. Rdeč nagelj na fantovskih prsih naj bo viden znak vsakega fanta udeleženca Slomškovih dni, ki bosta posvečena proslavi in spominu 70 letnice smrti največjega in najsvetejšega sina našega rodu v pretekli dobi. Fantje, pripravite se!

Za našalo in za res

Dopolnilna uganka.

M. K.

Ce j — eba člo — ško druž — oz — vi —, — o bo ozdr — a sa — ob — va — ščan — ega živ — ja — n kr — ski — us — ano —.

(P — X —.)

Vstavi namesto črtic posamezne zloge, nakar boš dobil lepo navodilo za sedanjí čas.

Podobnica.

— ran.

XX	←	→	"	SLI
X				100 RI!

Konjiček.

— ran.

s	l	a	r	a
a	s	t	e	d
e	v	☀	r	a
a	c	n	a	z
a	ž	n	j	a

Besednica.

Lovre.

Zakaj, spomenik, snaga, človek, davek, učenik, sivec, Essen, svetnik, privid, Doberdob, zverina, svoboda, »božji dar«, sušica, pašnik, škoda, otrok, dopisnica.

Iz vsake besede vzemi po tri zaporedne črke, iz zadnje pa dve, da dobiš važen svetopisemski izrek.

Zlogovnica.

Dol — naž — žan — lod — nis — iti — amo — rot — kar — sej — vel — žom — eva — ote — mus — rom — tan — rak.

Uganke.

1. Kje je streha najmanj potrebna?
2. Zjutraj po štirih, opoldne po dveh, zvečer pa po treh. Kaj je to?
3. Katero mesto se ne bo nikdar postaralo?
Rešitev ugank je treba poslati do 15. julija. Dva, ki bosta izžrebana, dobita knjigo: »Otroci naše ljube Gospe«.

Rešitev ugank v 6. številki »Našega doma«.

Domino: Odkod so ti ugankarji? Iz Negove.

Posetnici: Sodarski vajenec. Selski pismonoša.

Skrivnost en napis: Odprta noč in dan so groba vrata, al dneva ne pove nobena pratka.

Uganke: 1. Kovač ima 7 otrok. 2. Kadar je pijana.

3. Umetne.

Prav so rešili: Kranjc Janez, dijak, Sv. Peter pri Mariboru; Zagradišnik Franc, dijak, Sv. Miklavž, p. Gornjigrad; Ignacij Cuderman, Tupaliče, p. Preddvor; Franjo Črnec, dijak, Sv. Venčesl, p. Slov. Bistrica; Lovro Jan, dijak, Sv. Miklavž, p. Sv. Jurij ob Taboru; Breznikar Viktor, p. Braslovče; Mlakar Jože, Češnjica 19, p. Boh. Bistrica; Josip Makoter, Cezanjevi, p. Ljutomer; Titi Julij, Sv. Venčesl pri Slov. Bistrici; Joško Novak, Banovci, p. Križevci pri Ljutomeru; »Ugankarski klub« pri Sv. Antonu v Slov. goricah; Kosar France, Radvenci, p. Ivanjci; Obrán Martin, dijak, Hardek, p. Ormož; Ivan Aškerc, Gaberno, p. Laško; Ela Cencelj, Tremerje; Andrej Oblak, Zagreb, Zvonimirova ul. 76; Verglez Štefan, p. Gor. Sv. Kungota; Mici Šoba, p. Zdole; Josip Petrovič, Hvaletinci, p. Sv. Andraž v Slov. goricah; Potočnik Mihael, Sv. Urban, p. Maribor.

Izžrebana sta bila: Mlakar Jože, Češnjica 19, p. Srednjavas, Bohinj in Obrán Martin, dijak, Hardek, p. Ormož.

Ugankarjem! Pri Sv. Antonu v Slov. goricah so navdušeni ugankarji ustanovili »Ugankarski klub«; za načelnika so si izbrali Naceka Č., pred katerega ugankarskimi izumi imajo nekateri ugankarji silen respekt, sosedje iz Negove pa mislijo baje delati Antonjevčanom konkurenco. Kako se bo ta konkurenčni boj končal bomo šele videli. V času sedanje »griže« mislim, da konkurence ne bodo tirali predaleč. — Nace Č. Pride vse na vrsto. Glede Tvoje ga predloga se strinjam. — Julij, Sv. Venčesl. Le večkrat kaj pošlji. Ali bi pri Sv. Venčeslu ne bilo mogoče v okvirju Prosvetnega društva ustanoviti fantovskega odseka? Sporoči mi! — Francetu in še drugim, ki so poslali priporočilna pisma g. Žrebu, sporočam, da sem jih z velikimi komplimenti izročil Žrebu — a brez uspeha. Upam, da bodo ostali vkljub temu, da jih Žreb ni uslišal, zvesti »Našemu domu« in ugankarskemu kotičku. Ugankarski pozdrav!

UREDNIKOVA POŠTA.

Vse sotrudnike in dopisnike prosim, da pišejo svoje stvari samo na eni strani lista in ne na obeh. — Za avgustovo številko prosim vse sotrudnike, da mi pošljejo gradivo vsaj do 10. julija, ker je sicer težko spraviti zakasnele stvari v list. — Urednik.